٤٩٨

Hacı Mahmud ef.
3267
Eski kayıt No.

مثنوی شریف ترجمه‌سی

﴿ اخطار ﴾

معلومدرکه اشبو مثنوی شریفك معنالری بتون تصوف اولدیغندن دائما معانی شریفهٔ باطنیه‌سی ملتزمدر بناءً علیه مثنوی شریفده‌کی حکایه‌لرك جمله‌سنده‌کی اشارات شریفه عقل وافکار ونفس وایمان وانسان وشیطان کبی شیلرك برای عبرت تشریح احوالندن عبارت بولندیغندن مثنوی شریف اوقویانلرك قابلیت واستعدادلرینه کوره عرض جمال مآل ایدر.

اثر

رسومات امانت جلیله‌سی معاون رفیقی اندرون همایوندن مخرج شاعر
خیری بك

HACI MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi

T.C. İş. Süleymaniye Kütüphanesi Müdürlüğü
1923

٣٢٦٧

معارف نظارت جلیله‌سنك یوز نومرولی رخصتنامه‌سیله طبع اولنمشدر

استانبول

(محمود بك) مطبعه‌سی — باب عالی جوارنده ابو السعود جاده‌سنده نمرو ٧٢

١٣٠٨

﴿ افادۂ مخصوصۂ مترجم ﴾

مثنوئ شریف حضرت مولانا جلال‌الدین رومینك اثر تألیفی اولوب مشارالیه حضرتلری بونی التی دفتر اعتباریله بر جلد اوزرینه تحریر وتنظیم بیورمش ومؤخراً اشبو التی دفتردن بردفتری قدر برنسخه دها ظهور ایتمه‌سیله اوزماندنبریدر مثنوئ شریفك التی یاخود یدی جلد اولدیغنه دائر برمباحثه بابی اچیله‌رق الی الان دوام ایده‌کلمکده بولنیور .

بونجه اکابر علما وافاضل شعرا وادبا میاننده دوام ایده‌کلان اشبو مباحثانده مثنوئ شریفك التی جلد اولوب یدنجی جلدك تقلید اولدیغنه عموماً مولویان واکثر مثنوی خوانان طرفلرندن حکم ایدلمك ایسته‌نلمش ایسه‌ده اولبابده مباحثین کرام حضراتنك اجتماع آراسی حاصل اوله‌مدیغندن حالا یدی جلد دخی اولابیلمك احتمالنك بتون بتون اورته‌دن قالدیریله‌مامش اولماسی شایان تعجب وتأسفدر .

زیرا مثنوئ شریف کبی برکتاب شهیر نظیره نازبرك تقلیدیله مقایسه وتطبیقنده درعقب ماهیتی اکلاشیله‌جغی جهتله بوبابده برطاقم دلائل خارجیه قیدینه دوشه‌رك اوزون اوزادی مباحثه‌لره کیرشمك ایچون هیچ‌ده براحتیاج یوقدر .

چونکه مثنوئ شریف معز مثانی اوله‌رق برولی الله اعظمك اثر کرامتی یعنی صاحبی اولان حضرت مولانایه مخصوص برعطیۂ یزدانی اولوب فاتحه‌سندن خاتمه‌سنه قدر سهل ممتنع برکتاب معجز نصاب اولدیغی جهتلرله تقلید وتنظیری ممتنع ومحالدر .

بناءً علیه مثنوئ شریف التی جلدمیدر یدی جلدمیدر دیو اثبات مدعا ضمننده ادله تدارکیچون عمان حیرته طالوب خیال وخاطره کلیه‌جك دینیله‌جك قدر امواج تطویلات تدقیقات ایچنده چالقانه‌رق کرداب مباحثانده دونه دونه بوغولوب قالمغه اصلا ضرورت اولمیوب ینه لالئ براهین ودلائلی اول دریای عرفان اولان مثنوئ شریفده بولمق ایچون کندی تلاطم بلاغت تماجی اره‌سنده غوطه‌زن جستجوی اصداف تحریات اولمقدن بشقه مرسای نجات وسلامت یوقدر .

بویله براثر مقدس یکانه‌یه مباحثین کرام حضراتنك تعبیرلری وجهله همده احادناسدن

برقلاش طرفندن قوجامان برجلد علاوه‌سیله تقلید اولنمه‌سنه احتمال ویریله‌رك بونجه افاضل دورانی فرق وتمییزنده عاجز وحیران براقیرجه‌سنه طبق حضرت مولانا کبی برکرامت خارقه کوستره بیله‌جك قدر مهارت بارقه صاحبی برمرد مقتدرك وجودی تصورمی اولونمشده مثنوئ شریف ایله انك اثرینك فرق وتمییزنده قاصر وناچار قالنمش کبی عظیم برغفلتله ضعف تمییزه مغلوب اوله‌رق اوته‌دن بریدن ادله تحریسی دردینه دوشمکه احتیاج‌می مس ایتمشدر بویله برذهاب ناصواب اویله برکتاب معالی القابك تحدید قدر ومنزلتنی ایما واشراب ایتمکله شاننه شین اوله‌جغندن اوواد یلرده کورنمکدن صرف نظر واوسودالرده بولنمقدن حذر کرکدر .

مثنوئ شریف اویله عادی برشاعر دیوانی کبی تقلید وتنظیری پك آسان برشیمیدرکه آنی هرکس ویاخود برکس تقلید وتنظیر ایده‌بلمك احتمالنه کیدیله‌رك خارجدن دلیللر ارانمغه مضطر وناچار قالنسون بویله برشی مثنوئ شریف حقنده دکل مشاهیر شعرانك آثارنده بیله جائز اولمیوب اولسه اولسه بلکه آثار عادیه حقنده اولابیلور چونکه آثار عادیه‌نك کندینه مخصوص برواد یسی اولمدیغندن یکدیکرندن فرق وتمییزی نه‌قدر عسیر ایسه آثار عالیه‌نك کندینه مخصوص وادیسی اولدیغندن یکدیکرندن فرق وتمییزی اوقدر یسیردر تشبیهده خطا اولمازسه مثلا زمانمز شعراسنك وادیسزلرندن بیکلرجه‌سنك آثاری بریرده کورولسه هانکیسی کیمك اثریدر فرق وتمییزی ممکن اولامیه‌جغی حالده شاعر نفی ادا اسماعیل پاشازاده حقی بك ایله کاظم پاشانك اثرلری کندیلرینه مخصوص وادیلری اولدیغندن او بیکلرجه وادیسز آثارك ایچندن سچلدکدن صکره یکدیکرندن بیله آیریلوب چیقی ویرر بناءً علیه اومقوله وادیسز آثاری برواد یسزك تقلید وتنظیر ایده‌بیله‌جکی ممکن اولابیلورسه‌ده صاحب وادی اولان شوایکی شاعر متینك کبیلرك آثاری کبی آثارك تقلید وتنظیری اویله قولای قولای اولاجق شیلردن اولمدیغی جهتله مثنوئ شریف کبی انجق کندینه مخصوص وادیسی اولان براثر ممتازك تقلیدینی اربابی یك نظرده سچوب آنی ویرر .

ازجمله معلوم انام اولان مشاهیر علمادن سلیمان افندی مرحومك اثر عالیسی بولنان (مولد شریف) منظومۂ بلیغه‌سنه تقلیداً برنظیره یاپلسه اشعار ترکیه‌ده فوق‌الغایه مهارت کامله صاحبی اولانلر درعقب فرق وتمییز ایده‌بیلورلر چونکه بواثر والاثر دخی مثنوئ شریف کبی مؤلفنه مخصوص برواد یده اوله‌رق سراپا سهل ممتنع اولدیغی ایچون تقلید وتنظیری محال وممتنعدر .

شمدی شو تفصیلاتدن مستبان اولدی‌که برانسان هیئت مجموعه سنده‌کی دقایقی بلانقصان کافهٔ حقایقیله اکلایه بلدیکی برشیئك ممیزی اولا بیلیور اوحالده مثنویٔ شریفك ممیزی اولمق شرفی احراز ایدنلرك مولد شریفك ممیزی اولمق مزیتی حائز اولانلر قدر ابراز مهارت ایده‌مدکلری وارد خاطر اولیورسه‌ده اوده جائز اولمیوب چونکه اشبو مباحثه اویله برطاقم جهلا دکل برچوق اعاظم علما وافاضل شعرا وادبا میانده دوران ایده کلکده بولندیغی جهتله انلره عجز اسنادی موافق انصاف وادب اولامیه‌جغندن انجق بو یولده فصل وتمییزی درخاطر ایتامشلردر دیمکدن بشقه چاره یوقدر زیرا که شومسئله‌نك حلیچون اوقدر کلفت وزحمت بی‌سوده بدل اصل مثنویٔ شریفك سلیقه‌سنی وادیسنی افاده‌سنی طرزینی اداسنی سلاستنی فصاحتنی بلاغتنی مسلکنی مذهبنی تقلیدینك سلیقه‌سی وادیسی افاده‌سی طرزی اداسی سلاستی فصاحتی بلاغتی مسلکی مذهبی ایله تطبیق ومقایسه ایدوبده اشته بو بونك عینیدر ویاخود دکلدر دیوب کسدیروب آتی و برمك الك کسدیرمه بر یول ایکن اوطریقه هیچ اوغرامیه‌رق آخر وادیلرده حل مسئله چاره‌سنی ارەمقلغك سبب وحکمتی انسانی دوچار حیرت ایلیور .

حضرت مولانا کبی برذات اندر الصفاتك اثر برکزیده‌سی اولان مثنویٔ شریفك دکل نفعی وفضولی کبی شاعرلرك بیله دیوانلرینك تقلید وتنظیرینه بونجه سنه‌لردر برکمسه موفق اولامدیغی جهتله بومثللو شعرانك بیله آثارینك تقلیدوتنظیردن مستغنی ومبرا اولدیغی کورولمکده بولندیغی حالده مثنویٔ شریف کبی هربوزدن ممتاز ومستثنا اولدیغی مسلم انام اولان برکتاب قدسیتنصابك تقلیدی واردر یوقدر دیو مباحثانی اوزاتدقجه اوزاتمقده برمعنی کوریله‌میور .

مثنویٔ شریف ایله تقلیدینك فرق وتمییزی حقنده حصر ایتمك فکرنده بولندیغم اشبو قاعدهٔ مسلمهٔ مبسوطه برمیزان راسخ البیاندرکه موزون برکلام ایچون ذره قدر شاشماز علی الخصوص که مثنوی کبی برکلام بدیع الانسجام ایچون قیل قدر فرق ایتمز وشبهه براقماز حتی مثنویٔ شریف کبی برکتاب ذیشانه دکل بالاده بیان اولندیغی وجهله نفعی وفضولی کبی شاعرلرك دیوانلرینه بیله بشقه‌لری طرفلرندن برقاچ قصیده و یاخود غزل تقلید وعلاوه ایدلمش اولسه اربابی انلری برر برر بولور سچر چیقارر واول قدر چیقارارکه حتی درسعادت ایله اناطولی وروم ایلی اهالیسنك و بلکه‌ده اناطولینك قسطمونی قیصری وارضروم اهالیلرندن بولنان

شعرانك شیوهٔ لسان خصوصیلری اولان ترکچه‌لریله یازلمش اثرلرینی کندیلرینه مخصوص اولان شیوه وادالری دلالتیله یکدیکرندن آییروب چیقاری ویرر .

فقط شوراسیده جای نظردرکه اکثر آثارده اولدیغی کبی اشبو یدنجی جلدده دخی سائر جلدلره کوره بعض ابیات ضعیفه‌یه تصادف ایدیلورسه حل مسئله‌یه دوچار مشکلات اولاجقدرکه مثلا روحی بغدادینك اثری نصل سچیله بیله‌جکدر .

ایمدی شوراسیده شایان دقتدرکه بوعالمده مشاهیردن اوله‌رق من کل الوجوه ایکیسیده طبق بروادیده ایکی صاحب اثر کورولمش وایشیدلمش شیلردن دکل ایسه‌ده خلاق کائناتك بویله آثارنده وادیسی متحد ایکی وجودك برآنده خلق وایجادینه عاجز اولمدیغی جهتله فرض ایدملم که حضرت مولانانك اثرینی فرق اولونمیه‌جق درجه‌ده تقلید وتنظیر ایده‌بیله‌جك برمرد مقتدر ظهور ایدوبده اویله براثر میدانه آتوب کیتمش اولسون اشبو قوت وقدرتك صاحبی اولمقله برابر اویله برمجنون تصور اولنورمی‌که اودرجه‌ده‌کی قوت وقدرتنك قدر ومزیتنی بلمیه‌رك ویاخود بیلوبده بزم اکلایه مدیغمز برمنفعت مخصوصه اغورنده بیله اولسه اویله براقتدار خارق العاده‌سنی ایکی جهانه ولوله انداز اولاجق نامنك محوی یولنده فدا ایدرك بویله اصلسز فصلسز برشی ایله اشتغال ایده‌جکنه مثنویٔ شریف کبی دنیالر دکر براثر معتبر میدانه کتیروبده حضرت مولانا کبی ایکی جهانده مشهور ومقبول انام اوله‌رق دارینده واصل سرمنزل مرام اولور کیدردی .

اربابنك معلومی اولدیغی اوزره کتبخانهٔ عالمده نه‌قدر آثار مشهوره وار ایسه هپسنکده کندینه مخصوص بروادیسی اولدیغندن یریوزنده کوردیکمز بلدیکمز او آثار مشهوره ایچنده طبق مثنویٔ شریف وادیسنده براثره تصادف ایدلمش اولسه ایدی بلکه اوزمان بواثرك صاحبی طرفندن مثنویٔ شریفکده آیروجه برجلد تقلیدی اویدیرلمش اولماسنه احتمال ویریله‌رك تحقیقات وتدقیقات معلومه‌یه احتیاج کوریلور ایدی لکن اویله‌ده برشیئك وجودی کوریلوب ایشیدلمدیکی جهتله مثنویٔ شریفدن فرق اولونه‌میه‌جق درجه‌ده تقلید اولنمش برجلد سابعك موجود اولماسی قاعدهٔ مبسوطه‌یه تطبیق ایله قطعیاً رد ایتمك لازمکلور شاید بویدنجی جلدك شووجهله عندالتطبیق مثنویٔ شریف وادیسنده اولدیغی هروجهله تحقق ایتدیکی حالده اشته اوزمان ینه مسئله چتاللاشه‌رق قوجه‌مان برجلدك محوینه قدر یوریکدن ایسه مذکور یدنجی جلدده حضرت مولانانك مخالف مسلك ومغایر مذهبی اولدیغی کوریلان بعض ابیات سقیمه

والفاظ وكلمات سخيفه‌نك صكره‌دن صيقشديرلمش اولمق احتماليله درون كتابدن طرد واخراج اوله‌رق مسئله‌يه حسن ختام ويرلمليدر والسلام

اشته التى يوزسنه‌دنبرى سوروب كلمكده بولنان مثنوئ شريفك يدنجى جلد مسئله‌سنك حل وفصلى بروجه محرر قاعدهٔ سالفهٔ مبسوطه‌يه منحصر كوريور ايسه‌مده هنوز اويولده حل وفصلنه كندمده اقتدار كوره‌مديكم جهتله ان شاالله الرحمن مثنوئ شريفك التنجى جلدينك خاتمه‌سنه‌قدر ترجمه‌سنى اكمال ايتدكدن صكره اوزمانه قدر طبيعى حاصل اوله‌جق اولان ملكه ومهارت اوزرينه يدنجى جلدى اليمه آلوبده مثنوئ شريفك التى دفتريله مقايسه وتطبيق ايدرك الفاظ وعباراتنده‌كى روش وواديسنده بولاجغم احواله كوره حكم ايتمك واول زمانه‌قدر بريانده‌ده تدقيقات عميقهٔ لازمه اجراسيله موفق اولابيله‌جكم نتيجه‌يى خاتمهٔ ترجمه‌مده عرض وبيان ايله ارتق مسئله‌يه برختام ويرمك ايچون جناب واهب الامالك الطاف مالانهايه‌سنه صيغنمقدن بشقه شمديلك برشى ديمكه جرأت وجسارتم يوقدر .

اعتذار

ايادئ ناسده دوران ايتمكده بولنان مثنوئ شريف متنلرينك مستنسخ سيئه‌سيله بعض محللرنده ارتق اكسيك ابيات وكلمات نادر اولمديغندن بونك برصحيح نسخه‌سى بولوب ياكاششسز برمتن شريفك ميدانه چيقارلماسنى مراق ايدرك اسكى يكى ويازمه باصمه برايكى يوزقدر مثنوى متنلرينى يكديكريله مقابله‌ايتدكجه دوچار مشكلات اولمقدن بشقه برشى حاصل ايده‌مديكمدن ارتق اواملدن قطع اميد ايدرك ممكن مرتبه امين اولابيله‌جكم بريولده عقله اك قريب معنايه اك مناسب ومثنوئ شريفك واديسنه اك الويرشلى اولاننك قبوليله اشبو ترجمهٔ عاجزانه‌مده‌كى متن شريفك شايان اعتماد برحاله كتيرلمش اولديغنى مأمول ايديورسه‌مده بروجه معروض نسخه‌لرده‌كى تخالف حسبيله وحسب البشريه كوريله‌جك قصورك عفوى تمنيسنه احتياجم دركاردر .

(اسامئ مشاهير مثنوى خوانان)

اشبو مثنوئ شريفك تأليف وتنظيمى زماننده بوزمانه‌قدر اسلاف عظامدن برچوق علما وفضلا وشعرا وادبا طرفلرندن مثنوئ شريفى مختصر ومطول .

منظوم ومنثور عربى وفارسى وتركى اوله‌رق قسماً وتكميلاً شرح وترجمه ايدنلردن اثناى تدقيق ومطالعه‌ده آثارينه تصادف ايتديكم ذوات كرام اساميسنك تيمناً ذكر وبيانى تنسيب ايدلمشدر .

(اسماعيل انقروى) (اسماعيل قنوى) (اسماعيل حقى بروسه‌وى) (ابراهيم كلشنى) (احمد صبوحى ده‌ده) (بيهقى) (پيرى پاشا) (جورى) (حسن ظريفى) (حسين الكاشفى الواعظ) (سليمان نحيفى) (سودى) (مرزا رضا) (سبزه‌وارى) (سنان پاشا) (سرورى) (شمعى) (شاهدى) (صدرالدين قنوى) (صارى عبدالله افندى) (عبدالرحمن جامى) (شيخ عبداللطيف) (درويش علمى شاعر) (شيخ عبدالمجيد سيواسى) (علاء الدين مصنفك) (فرخ افندى) (كمال الدين فيروز آبادى) (كمال الدين حسين الخوارزمى) (محمد بلخى) (محمد مراد نقشبندى) (محمد الشهير بمصنفك) (محى الواعظ شيرازى) (مصطفى بوسنوى) (نظامى المحمودى) (سينه‌چاك يوسف ده‌ده) (بشكطاش شيخى يوسف افندى)

﴿ ترجمهٔ حال حضرت مولانا جلال الدین رومی ﴾

﴿ صاحب مثنویٔ شریف ﴾

حضرت مولانانك اسم شریفی محمد ومخلص عالیسی جلال الدین ولقب سامیسی قونیه شهرینی تشریفلرندن طولایی رومی‌در .

پیغمبریمز محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك التیوز دردنجی سنهٔ هجریه‌سی ربیع الاولنك التنجی کونی بلخ شهرنده دنیایه کلمش والتیوز یتمش ایکی سنهٔ هجریه‌سی جمادی الآخرینك صوك پنجشنبه کونی بعد العصر التمش سکز یاشنده اولدیغی حالده عقبایه کیتمشدر .

اثر تألیفلری اوله‌رق بر دیوان دلپذیری براوراد کبیری برعشقنامهٔ بی‌نظیری فیه مافیه نامنده براثر بدیعی وبرمثنویٔ شریفی اولوب بونك براسمی سامی نامه وبر اسمی‌ده حسامی نامه‌در وبرده تراشنامه‌سی ایله مجالس جمله‌سی اوله‌رق جمعاً یدی پارچه‌یه بالغ اولمش وفقط عشقنامه‌نك سلطان ولدك اولدیغی‌ده روایت اولنمقده بولنمشدر .

حضرت مولانا جلال الدین رومینك سلسلهٔ برکزیده‌لری شو وجهله‌درکه پدر عالیلری سلطان العلما نامیله شهرتشعار اولان محمد بهاء الدین ولد محمدبن حسین الخطیبی بن احمد الخطیبی بن محمود بن مودود بن ثابت بن مسیب بن حماد بن عبدالرحمن بن ابی بکر صدیق‌در رضوان الله تعالی علیهم اجمعین .

مولانانك پدری مشارالیه سلطان العلما حسب القدر مملکتندن دیار آخره نقل ایتدکاری اثناده مولانا جلال الدین رومی بش التی یاشلرنده اولوب پدریله برابر بغداده وحج ایتمك ایچون بغداددن حجازه وحجازدن شام وارزنجان وآق شهردن طولاشه‌رق قونیه‌یه کلدکلرنده حضرت مولانا بالغ اولدیغندن خواجه شرف الدین لالا سمرقندینك (کوهر) نامنده‌کی قزیله تزوج ایدرك برنجی اوغلی سلطان ولد حضرتلری دنیایه کلمشدر .

بوندن صکره پدرلری مشار الیه سلطان العلما حضرتلری سلطان علاء الدینك دعوت واسترحامیله قونیه‌یه کلوب اوراده وفاتی وقوع بولمغله کندوسی ارتق

قونیه‌ده قالمق استه مدیکندن مشهور سید برهان الدین حضرتلرینك قونیه‌یی تشریفله اون سنه قدر علوم کثیره تعلیمندن صکره مولانا حضرتلرینه وداع ایدرك قیصریه جانبنه عزیمت واوراده ارتحال جنت ایتمشدرکه قیصریه‌ده تربه‌سی الان زیارتکاه عالمیان اولوب شکرکه جناب خلاق کریم بو (خیری) قوله‌ده برقاچ کره زیارتنی نصیب وزمزم شریف کبی اولان تربه‌نك قیوسنك صویندن شرب ایتمکلکمی میسر ایله‌مشدر .

حضرت مولانا قونیه‌ده هزاران طلبهٔ علومه عقللره حیرت ویره‌جك درجه‌لرده برعلم وذکا ایله تعلیم علوم وفنون ومعارف ایتمکده ایکن مشهور شمس الدین تبریزی حضرتلری قونیه‌یه کلوب مولانا ایله کورشدیکی صره‌ده جناب مولانا حضرت شمس تبریزینك ایاغنه قپانوب خانه‌سنه کوتوره‌رك التی ای برلکده بولندقدن صکره شمس تبریزی تکرار شامه عودت ایتدیکندن مولانا طرفندن سلطان ولد شامه کوندریله‌رك دعوت اولنمغله دفعهٔ ثانیه اوله‌رق قونیه‌یه کلوب برارالق دخی انسزین غائب اولمغله بوسفر بالذات حضرت مولانا شام وتبریز جهتلرنده ارامغه چیقدیغی صره‌لرده حضرت مولانا بعض چالغیلرله مشتغل اولمغله حضرت مولانانك مریدلرندن اك سوکیلیسی بولنان حسام الدین چلبی حضرتلری برکتاب منظوم تألیف بیورملرینی اخطار ورجا ایتمکله مولانا دخی ذاتاً بنده بویله برشی یاپمق استه‌یور ایدم حتی برقاچ بیتنی دخی یازمشیدم دیه‌رك اون سکز بیتی چلبی حضرتلرینه کوستردکدن صکره مثنوی شریفك تألیفنه باشلایوب بعض کیجه صباحلره قدر مولانا سویلر وچلبی حسام الدین حضرتلری یازار ایدی .

اشته مثنویٔ شریفك تحریرینه سنهٔ هجریه‌نك التیوز التمش تاریخنده باشلانه‌رق ایکنجی جلدی براز مدت دوچار تأخر اولدقدن صکره سنه مرقومه‌نك التیوز یتمش ایکیسنه طوغری ختام بولدیغی مثبت ومتحققدر .

حضرت مولانا جلال الدین رومی عمری ایچنده هیچ برساعت بیله بیهوده اضاعهٔ وقت ایتمیوب علوم ومعارف تعلم وتعلیمیله اشتغال ودائما ذکرالله ایله امرار ایام ولیال ایدر ایدی .

حضرت مولانانك ارتحالندن صکره کندی امر واشارتلریله مقام معلای ارشادلرینه حسام الدین چلبی حضرتلری وبونك ارتحالندن صکره مولانا جلال

الدین رومی زاده سلطان ولد حضرتلری و بونك ارتحالندن صکره مخدومی اولو عارف افندی حضرتلری پوستنشین خلافت مولویه اوله‌رق اشبو منوال اوزره اولاد واحفادلری حالا قونیه‌ده خانقاه آرای طریقت مولویه اولدقلری معلوم عالمیاندر .

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمهٔ ترجمهٔ مثنویٔ شریف

بسمله ایله‌یم فتح کلام … چونکه آنکله اولور هر ایش تمام
صد زبانله قیلایم شکر وسپاس … حضرت الله‌ه بی حد و قیاس
هر امورمده صیغندم ذاتنه … ذات یکتای کرم آیاتنه
اول و آخر اودر هر کس ایچون … سیما (خیری) کبی بی کس ایچون
اویله بر اول که یوق اول اکا … اویله بر آخرکه یوقدر انتها
قدرتی هر ذره‌ده اولمش عیان … گیزلی گیزلی پك جلی بر امتحان
بر عیاندرکیم نهاندر حضرتی … بر نهاندرکیم عیاندر قدرتی
قدرتندن ذره در بر بسیط … حکمتندن قطره در بحر محیط
امرینه وابسته در حکم فلك … حکمنه پابسته‌در انس و ملك
حکم وحدانیتنده مهر و ماه … روزوشب الله ایچون ایکی گواه
وار میدر دنیاده بانیسز بنا … کیم اولور یا بانیٔ ارض و سما
وار میدر عالمده فاعلسز امور … فاعلی یا کائناتك کیم اولور
صنعنی اول صانعك عبرتله گر … کیم تصور ایلسه تصدیق ایدر
چونکه ایستر بر مؤثر هر اثر … عقل ایچون بونلر دلیل معتبر
نقل ایله بیکلرله برهان ودلیل … واردر آیات واحادیث ایله بیل

(یانیجه ممکن ثنای بی عدی)
(دیدی (لا احصی ثناء) احمدی)

احمد مختار اوکیم محبوبیدر … هم قولی هم مرسل مرغوبیدر
اویله بر مرسل که منکرلر بیله … ذاتی تصدیق ایدرلر عقل ایله

شرع پاکی حیرت افزای خرد   حشره دك احکامی باقی برسند
امر و نهی حکمت آرای عقول   اوبله حکمت کیم نسخزیب نقول
بر زمان اولوب برای انتظام   عالم امرین ایده جکدر التزام
اشته بو پیغمبر آخر زمان   مقتدای جملهٔ اسلامیان
کوستروب راه صوابی آدمه   نشر عرفان ایتدی جمله عالمه
عالمی قیلدی ضلالتدن امین   عدل ایله طولدی زماننده زمین
حق ایله باطل سچلدی سوبسو   کفرایله دین فرق اولندی موبمو
دین و دنیا بولدی ذاتیله شرف   کلمه‌دم وقتنده دنیایه اسف
کلدی دنیایه بیلندی ذات حق   کیتدی دنیادن ایدوب اثبات حق
ذات پاکندن شفاعت بکلرم   امتی یم لطفن البت بکلرم

(دائما اولسون تحیات وسلام)
(ذاتنه بندن الی یوم القیام)

آله اصحابنه لیل و نهار   حشره دك بندن درود بی شمار
اول حبیب ایدنجه عقبایه خرام   ویردی بونلر شرعنه حسن نظام
شرعنه صارلدیلر بالاعتنا   خلقی ارشاد ایلدیلر دائما
اویله ارشاد ایتدیلر کیم آدمی   آدمه بیلدیردیلر هر عالمی
حق یولنده ایلدیلر عدل وداد   مال وجانندن امین اولدی عباد
یر یوزنده نشر فرقان ایتدیلر   فرق بین کفرو ایمان ایتدیلر
ایتمدیلر کمسه‌یه ظلم و ستم   محترمدرلر انکچون محترم
لطف و احسان و حیا و مرحمت   غیرت واخلاص وصدق ومعدلت

(حاصلی جمله فیوضات ادب)
(انلرك آثاریدر دنیایه هپ)

آل عثمان انلره نعم الخلف   شرع پاکه ویردی بونلرده شرف
انلرك طورینی تأیید ایتدیلر   مسلك پیغمبرده کیتدیلر
بولدی بونلرله بقا دین مبین   رحمة الله علیهم اجمعین
سیما شمدی شهنشاه زمان   یعنی خان (عبدالحمید) کامران
بولدی عصرنده جهان صلح وصلاح   کوردی عهدنده زمان فوز وفلاح

ایلدی دنیایی پرامن وصفا   شوکت وشانن فزون ایتسون خدا
ایتدی دورنده ترقی جمله کار   علم وعرفان ایله طولدی هر دیار

(اولدی هپ اهل وطن صاحبقلم)
(حبذا دور جلیل مغتنم)

بنده آلدم دستمه کلك تری   کندی واديلك اولوب جولانکری
طفل ایکن پرورده ایدن شیر ایله   شمدیده ایتمش غدامی شعر ایله
شیر خواری ایلیان یاشمر خوان   یاعجیبی ایتسه معجز داستان
بخت وطالعمی قدرمی نیله‌مش   دکمه بر اولماز تجلی ایله‌مش
بر تجلی کیم سمادر مطلعی   مهرو مهدن روشنادر مقطعی
بو تجلیدن اولوب بر کشته حال   ملك نظمه خیلی ویردم قیل وقال
بر طرفدن نظم اشعار ایلدم   بر طرفدن محو آثار ایلدم
عمرمك نظم ایله کچدی چوقدمی   صانکه تنظیمه چالشدم عالمی
بر مهارت کلدی کیتدکجه بکا   هرنه‌دیرسه‌م شعراولوردی مطلقا
چوق غزل یازدم قصائد سویله‌دم   ارتق اکسك خیلی فریاد ایله‌دم
یازمادم بر شوخه بر شرقی غزل   چونکه یازدیغم غزل اندن کوزل
یازمادم حتی قصیده هرکسه   صرف جوهر ایتمه‌دم خاروخسه
ابن وآنه عرض حاجات ایتمه‌دم   کهنه شاعرلر یولنده کیتمه‌دم
بر خدا بر مرسلی برسایه‌سی   اولدی کلك پاکمك سرمایه‌سی
غیری دیوانمده یوق نام احد   المدد ای دستکیران المدد
نالشمدن چیکلادی طاق سما   یر یوزنده طویمادی کمسه دها
کچدی ایام بهار ایردی خزان   دوشدی استقباله فیض کلستان
غنچه‌نك دردی هزارك آتشی   یاقدی یاندیردی دل هجرانکشی
بو هواده کچدی ایام شباب   هپسنی عرض ایتسه‌م اولور بر کتاب
بر دکل دردم هزاراندر هزار   هر بریسی بر جهتدن بر کذار
پیره دوندم کنج ایکن بی اختیار   حاصلی اولدم پریشان روزکار
نه‌یدی بلمم بنده‌کی فریادلر   بویله‌می اولور ایمش ناشادلر
شمدی فریادیمه فریاد ایلرم   دردیمه دردایله امداد ایلرم
بویله آه وزار ایدرکن بر کیجه   دردیمه یانوب کیدرکن کیزلیجه

یعنی خامه‌مله ایدرکن حسبحال　　کوکله کلدیکه شویله بر سؤال
تابکی غمخواری ریب المنون　　دلفکاری خیالات شئون
تابکی صحرا نوردی خیال　　تابکی آوارکی قیل و قال
نظم اشعار ایله حالم نوله‌جق　　برکون اولور کیم اوده محو اوله‌جق
نافله تشویش دل سودای خام　　بیهده تخدیش جان آشوب کام
بربرینه دوشدی قیل و قال حال　　الده یوق بشقه زمام اشتغال
کمسه‌نك یاربی کلك همتی　　اولماسون بو رتبه هجران آلتی
دلده وارایکن بو هجرانلی الم　　شرحه محتاجم همیشه لاجرم
اکلاماز حالم سپهر تابکار　　دیکله‌مز افکارمی اغیار و یار
شعر ایرر نالان ایکن امدادمه　　شعر ایرر خندان ایکن فریادمه
حسبحالم سوکیلم یارم غدام　　چونکه اول درد آشنادر صبح و شام
یوق انکچون ترك شعره احتمال　　خامه‌می ضبط ایلمك امر محال
کاه الم چکدم غزلخوان اولمادن　　کاه تنظیم قصائد قیلمادن
هیچ برندن چکمه‌دم صهبای کام　　قالدی بزم آخره وصل مرام
نامم ابقا ایتمه‌در کامم بنم　　ای نه‌در ابقا اولوب نامم بنم
بر عجیب احوال حیرت اشتمال　　صانکه یارش ایدیور عجز و کمال
هی نه بر بتمز خیال آرزو　　ساحهٔ امکانه صیغماز کفتکو
کفتکو بتدی سوز انجام اولمادی　　چاتلادی اما قلم کام آلمادی
کامی نامه ایلدم تحویل تا　　کیم یازلسون نامه کام بقا
کچدی هنکام هوا بتدی هوس　　کائنات اولدی کوزمده عین خس
کچمدی حالا کوکل اشعاردن　　منتظم نامنتظم افکاردن
بو کشاکشله کچوب کیدر حیات　　مشکلات ایچنده قالدم مشکلات
ترك آثاره هوسلندی قلم　　دردہ باقی کیم نرده سسلندی قلم
باشلادم تنظیم دیوان ایتمکه　　خامه‌می محسود دوران ایتمکه
یازمدیغم قالمادی صاندم اکا　　یادکر بر شی یازلمامش دها
درده دوشدم نامی ابقادی‌یه　　خامه‌می سوق ایلدم هر وادی‌یه
نه بله بر شاعر ایدر ابقای نام　　الده‌کی آوجده‌کی بر تك کلام
جامع و چشمه بنا ایتمك محال　　خانه‌می یاپق عدیم الاحتمال

خدمت ایتمك دولت و دینه عسیر　　ایلدم بو یولده ده سعی کثیر
هرنه آغاز ایتدم اولدی ناتمام　　شعر ایمش بلدم نصیبم والسلام
شد درین وادی صواب و ناصواب　　هرور قباره الده بر کتاب
هر کتابی که ز کلکم شد عیان　　ایلدم دیوان غیبه ارمغان
کندم آلدم صاندم انلردن صفا　　هر صفایی که بجانم شد جفا
زان صفا وزین جفا دل زار شد　　زین جفا وزان صفا دل زار شد
نای شد جسمم زبانك هر نوا　　نور وصلت نار هجران شد مرا
هر صدای آید ازجانم بیرون　　کلکم اندر سوز دازر از درون
نیز سوزان می شود زان داستان　　کریکویم کلك ولوح وجسم وجان
داستانی که رفیق جانم اوست　　بادی هر ناله وافغانم اوست
حیرت آمد زانکه باهر حالتم　　حالتم افزون کردد حیرتم
آه ازاین حیرت وزین حالت شدم　　نای هجران وش فغان افزای دم
زان فغانها سینه ویران ساختم　　بانکها بر آسمان افرا ختم
سینه ویران شد دلم معمور شد　　کائنات از چشم هوشم دور شد
تا برفت ازمن خرد آمد بجای　　عقل وادرا که صیغشماز هوی وهای
عالم غیبیدن آلدم بر صدا　　ترکجه‌می غیب ایتدیروب کیتدی بکا
ایردی هاتفدن اوکوش هوشمه　　بانك مولانا ایرشدی کوشمه

(ویردی کامم حق دعام ایتدی قبول)
(خضر ایرشمزمش بوکالماز ایسه قول)

باشلادی خامه مده جوشه مثنوی　　ایتدی طبعمده تجلی معنوی
نظماً آنی ترجمه ایتسه‌م دیدم　　بر اثر باری قویوب کیتسه‌م دیدم
کاولسه بو تقریب ایله کلك بیان　　فارغ نظم مدام این و آن
خامه‌م ایله استشاره ایلدم　　لطف حقدن استخاره ایلدم
شکر کیم ابواب فیض اولدی کشاد　　نوره غرق اولدی دل ولوح ومداد
ترجمه یوق بویله وار چوق شرح اکا　　جمله‌سی نثرا یازلمش دائما
هپسنك شرحی قبول عارفین　　رحمة الله علیهم اجمعین
هر بری بر وجهله شرح ایله‌مش　　فهم وادرا کنجه معنی سویله‌مش
چونکه ایستر بو کتاب مثنوی　　شرح ایچون بر مرد صاحب معنوی

چونکه هرصاحبدل روشن نظر　　مثنوی مغز مثانی دیدیلر
ایستر آنکچون بوسر معنوی　　فیض روحانیسی عقلندن قوی
شارحه حقدن اجازت اولمالی　　مطلقا صاحب کرامت اولمالی
شارحه کلدکجه چونکه اضطراب　　مطلق الهام حق ایستر بوکتاب
چونکه معناسنده واروجه کثیر　　اول سببدن شرحیده امر عسیر
چونکه لفظاً بشقه معناً بشقه‌در　　هپ تصوفدر مآلاً بشقه‌در
عقله صیغماز آنده‌کی تشبیهلر　　علمه کیرمز آنده‌کی توجیهلر
معنوی برنسخهٔ کبرادر او　　سر حقدر راز مولانادر او
ظاهری نیدن حکایت ایله‌مش　　باطنی امانه معنی سویله‌مش
باق نه‌لر یازمش شروحنده نه‌لر　　باطنندن ظاهری دشوارتر
قصه‌لر دریا کبی جوش ایلیور　　قطره‌یی انسانی بیهوش ایلیور
قطره‌در ظاهرده‌کی معنالری　　باطناً ده اکدیرر دریالری
لفظ ومعنی بربرندن معتنا　　بویله یازلمشدر ازسر تابپا
دقت ایتدکجه اولور معنی عمیق　　اویله بردریا کاولور انسان غریق
فهمی مشکل حلی کوچ شرحی عسیر　　شرحه نسبت ترجمه امایسیر
اول سببدن بن دخی بالاختیار　　ترجمه طرزینه ایتدم اجتسار
شرحنه قادرده اولسه‌یدم اکر　　بن ینه شرحندن ایلردم حذر
چونکه یازمش بونجه اسلاف کزین　　شرحلر کیم بربرندن‌ده متین
اویله شارحلر کبی یازمق محال　　یانه لازمدر عبثله اشتغال
لکن افکارمجه برکمسه اکا　　یازمامشدر ترجمه نظماً دها
بونجه شاعرلر کاوب کچشمده هپ　　بویله برشی یازمامشلر نه عجب
کرچه یازمشدر نحیفی ترجمه　　یازمش اما اویمامش متنه همه
ترجمه دینسه دکلدر اکثری　　شرحیده اکدیرمیور بك چوقیری
مثنوی بربشقه معنی سویله‌مش　　ترجمه یوللو بوده شرح ایله‌مش
یعنی یازمش مثنوی برمعنوی　　بوده یازمش معنوی برمثنوی
یازمامش معناسنی عینیله هپ　　نه‌یدی بیلمم مقصدی بوندن عجب
برمتین شاعرایمش چونکه اوذات　　بوقسه ممکنمی دکلدی مشکلات
همت ایستر او اولان انسانده　　قاعده بودر بتون دورانده

دستمه آلدم کمال همتی　　خامه‌مه صالدم اولانجه قوتی
کرچه نظماً ترجمه اسهل دکل　　عیناً اولمازسه اکر اکمل دکل
بیتی بیتیله اولونسه ترجمه　　ترکجه‌یی عیناً بولونسه ترجمه
اول زمان اشته اولوردی براثر　　براثر اماکه غایت معتبر
برزمان ایتدم تفکر روزوشب　　ترجمه ممکنمیدر بویله عجب
خامه‌می آلدم برای امتحان　　نظمه چکدم اون سکز بیت اول زمان
اکلادم ممکن فقط آسان دکل　　ممکن اما کار هرانسان دکل
اوقودم رحمت نحیفی‌یه هزار　　فضله نقصان هرنه یازسه حقی وار
چونکه عیناً ترجمه ایتمك مکر　　اکلاشیلدی کیم نصل دشوارتر
فارسی ترکیله اولماز هم عنان　　وزن ومعنی قافیه دردی یمان
بعض معنی ترجمه‌یله آز اولور　　بعض بیتی بیتنه صیغماز اولور
حسن الفاظ ومعانیده کرك　　متنك راز نهانیده کرك
استعارات وکنایات لغات　　احتمالات مضامین و نکات
وار بووادیده دخی نیجه جهات　　موجب عسرت هزاران مشکلات
برده بویله شیله ایدن اشتغال　　هرجهتله اولمالی آسوده حال
یازمق ایچون بویله برامراهم　　فارغ البال اولمالی قلب وقلم
بن ایسه آزرده حال ضجرتم　　اغزمی اچماغه یوقدر قدرتم
شاعره جمعیت خاطر کرك　　یانه ممکن منتظم سوز سویله‌مك
دل پریشان اولماسون برخسته‌دل　　جمع افکار ایله‌مك ممکن دکل
اولمش اولسه‌یدی بوکون بنده اکر　　ذره‌جه آثار شادیدن اثر
سر مولانادن اولوب فیضدار　　لوح معنایه ایدوب جوهر نثار
محرم راز ایلیوب نامحرمی　　بزم فیضا فیض ایدردم عالمی
هی نه مشکلمش بو بیماری دل　　طبع وخامه‌م بربرندن منفعل
بونجه دردایله یازیلان شو اثر　　یااولور یاخودکه اولماز معتبر
قنده اول حال آشنای دلحزین　　سویله‌سون برکره باری آفرین
راغب اولماز نیجه مرغوب اولور　　طالب اولمازسه نصل مطلوب اولور
عاشق ایستر اولکه معشوق اولمغه　　خالق ایستر چونکه مخلوق اولمغه
هرنه بودرد ایله یازدمسه همان　　مثنوی شوقیله یازدم بی کمان

برده انجق سايهٔ سلطان (حميد) ويردى طبع وكلكمه شوق مزيد
فيضياب اولمقده در هر برزمان سايه‌سنده زمرهٔ دانشوران
شوكتن مزداد ايده مولا انك حامئ يكتاسيدر اهل اولانك
عهد پاكنده . يازلدى بواثر چوقمى عالم حرزجان ايلرسه‌لر
حق موفق ايتمك ايسترسه اكر برقوله هر مشكلى آسان ايدر
لطف مولايه صيغندم اولا صكره مولانايه ايتدم التجا
قيلدى مسؤلم جناب مستعان فيض مولانا ايله اسعاف او آن
فتح اولندى باب الطاف خدا راز مولانايه اولدم آشنا
عالم معنايه كيردم صبر ايله كنز لايفنايه ايردم صبر ايله
معنوى بزمندن اولدم نشوه جو مثنوى باغندن آلدم شمه بو
جهل ايله هشيار ايدم اما كه دون جام روحانيله مست اولدم بوكون

(مژده‌لر اى طالبان معنوى)
(اشته يغماللندى خوان مثنوى)

باشلادم توفيق ياموَلى ايله ياورئ فيض مولانا ايله
اشته مولى ديدم آغاز ايله دم تركجه مولانا لسانى سويله‌دم
تركجه يازدم ممكن اولدقجه آنى تاكه اكاه ايده هر اوقويانى
ظاهرى معناسنى ايتدم بيان چونكه قصدم بوايدى انجق همان
مثنوينك سرينى محو ايتمه‌دم هرنصل ايسترسه‌م اويله كيتمه‌دم
قدرتم يتدكجه سعى ايتدم كه تا مثنويله ترجمه‌م همراز اولا
اولدى اماً ظاهراً بو ترجمه‌م شرح باطن ايستر اول ده لاجرم
آنى ده براهل همت ايله سون عالم عرفانه خدمت ايله سون

(حمد لله حضرت رب انام)
(لطف واحسان ايتدى بروفق مرام)

ترجمان مثنويدر بو كتاب ترزبان معنويدر بو كتاب
تحفهٔ اسرار حقدر بى كمان عالم عرفانه بندن ارمغان
بزم فيضك خواجهٔ داناسيدر مكتب عشقك سبق پيراسيدر
هر حروفى بر سواد سينه در سر توحيده زهى آيينه در
هر مقالنده نوشته صد مآل هر مآلنده سرشته بيك مقال

هر مقالك هر مآلك هر دمى وجد ايله رقص آور ايلر آدمى
عيسئ معناميدر بلمم كاوصوت دمبدم قيلمقده در احياى موت
هردمندن جان بولور دلمردكان هى نه سردر بومدديا مستعان
اين نه مزمار ورباب وهوى وهاى بانك نايست بانك نايست بانك ناى
نفخهٔ فيض كمال قدرت است قدرت ارشاد رب عزت است
نغمهٔ فيض دم شمسيست اين نشئه هايابد زبانكش جان ودين
ازصريرش قدرت مولى بكوش وزنفيرش قدر مولانا بكوش
هركه غافل مى شود ازبانك ناى واى برآن بى حاصلان صدبار واى
بانك او پيغام وصلت مى دهد ذوق فيضا فيض وحدت مى دهد
يارب از فيضش نصابى ده مرا ياندم الله ياندم آبى ده مرا
سينه‌دن جوشدقجه جوشدى بحر فيض خامه‌دن تسكينه دوشدى نهر فيض
حقدن اولورمش اولورسه فيضياب برنيك فريادى بويله بركتاب
نايك اصلى نيدر اربابى بيلور عملى احوالن غم اصحابى بيلور
برقامش اما كه فيض اقدسى عارف پر حكمت ايلر هر كسى
نايه باقده قدرت مولايى كور حكمت اسرار مولانايى كور
نايدر اما كه نشر فيض ايدن نايى كيمدر بويله اما سويله تن
نايدر سلطان عشقه واسطه نايدر دوران مشقه رابطه
نايدر ديوان آيينه اصول كانده تقسيم اولنور فيض فصول

(هر فصول دين آلور اندن پيام)
(آنى دستور ايتسه احرادر انام)

خامه وطبعمده قدرت يوغيكن آنك اعجازيله آچديلر دهن
ناى ايله دمساز اولوب كلك بيان اولدى برطوطئ قدسى داستان
ويرسه بو فيض ايله چوقمى عالمه مرغ خوش الحان كبى برزمزمه
آفرين اى كلك اعجاز آفرين عالم معنايى قيلدك پرطنين
درد ايله خاموش ايكن چوقدنبرى ايلدك بلبل كبى خنيا كرى
اقتباس فيض مولانا ايدن بويله مى ايلرمش اعجاز سخن
الله الله هى نه اعجاز ايلدك تاكه هوى وهايه آغاز ايلدك
قيلدك آغاز كله انجام كلام عالمه نشر بلاغت انسجام

ویردك انوار تجلیدن نشان   یوغی وار ایتدك بحق مستعان
یعنی صاجدككاویله برفیض جلیل   طبعمه عیناً تسمی سلسبیل
بندهاول فیض ایله چوقمی سویلهسهم   شویله کیم دریا کبی جوش ایلهسهم
ماجرای كلك پاكمدن جهان   سیرایت اولسوكده بهار جاودان
چاغلادقجه نیل خامهمدن مقال   نای كلكمدن جوشار فیض كمال
شان بولور فضل وكمالندن بیان   حبذا نقش بدیع دلستان
فیض آلور نظم سلیسندن كلام   نعمهٔ احسن ادای انسجام
اهتزاز ایلر صریرندن فلك   نشئهسندن غشی اولور انس وملك
مثنویدن اویله فیض آلدم كه بن   خامه مهتنك اولدی میدان سخن
بندهدر بوفیض ایله شمدی همان   جمله اسرار معانی و بیان
غلغلهمدن چیكلاسون طاق سما   منكران نظمم ایتسون اهتدا
نظمه برشان كلدی اشعارم ایله   شاعران فیض الدی كفتارم ایله
صوصدی آثارم كورهن اهل نها   صوصمادی حالا برازوزن آشنا
وزن ومعنی قنده شاعر قندهدر   معجزه پرداز قادر قندهدر
برایكی قالدی سخنسنجان عصر   طولدی شعر خشك ایله دیوان عصر
اجادن صولدی دریغا نور عشق   بی بهار ایردی خزانه دور عشق
بولمادن فیض سخن یعنی كمال   كون بكون بولمقدهدر حیفا زوال
قالمادی باغ معارفده غریب   نه ادب كلده نه بلبلده ادیب
طوغمادی برمرد میدان كلام   شعر وشاعر بتدی كیتدی والسلام
شاعر اولمق هم قولای همده عسیر   چونكه واربوفن ایچون شرط كثیر
شاعر اولدر كیم اناسندن طوغار   مطلقا شاعر باباسندن طوغار
یعنی شعر اولور ازلده مایهسی   یعنی كندیله طوغار سرمایهسی
طبع تر سرمایه ایستر خامهده   شاعر اولماز دكه برعلامهده
باخصوص اولمالیدر فیض ازل   یاقصیده نظم ایده یاخود غزل
چونكه هپسنده تجلی بشقهدر   كیمینك عشقه كیمینك مشقهدر
بعض شاعر وار قصیده نظم ایدر   بعض شاعرده غزل سویلر كیدر
بعضیسنده بوایكیسی جمع اولور   بعضیسنده برقاچیده بوانور
كاتب اولور شاعرانك اكثری   بعضیسی اولور كتابتدن بری

بعض شاعر هپسنی ایلر ادا   شاعر ماهر دینور اشته اكا
اشته بنده شو زمانده شاعرم   لكن اسلافك یاننده قاصرم
آزكلوب كیتمش اودیوانارلری   یاكلسه یاكلمیه شمدنكری
قنده برنفعی كبی آتش زبان   یافضولی بولده بلبل داستان
نسخهٔ نظمك بری سرنامهسی   مكتب عشقك بری علامهسی
اول زمانلر عادت اولو بده اكر   اوقلملرله رومان یازسه بدیلر
اول نه سحارانه سوز معجزادا   چیلدیرردی كوش ایدنلر مطلقا
بویله شاعر خیلی وار اسلافده   برتكی یوق انلرك اخلافده
كیم یازار غالب كبی برحسن عشق   ایلسه بیك یل دخی اشعاری مشق
ناظم مولد سلیمان شهیر   براثر ترك ایتدی كیم اولماز نظیر
چوقلر آنی ظن ایدر پك سادهدر   آنك ایچون اشته فوق العادهدر
هیچ اوصانماز دیكلهینله اوقویان   بتسه تكرار ایله مك ایستر همان
اشته شعركده بودر خاصیتی   انجق اربابی بیلور اول حالتی
نظم ایچندهبویله چوق اسرار وار   نه تعلم خبر ایدر نه سعی كار
صانماك اشعاری كه ابرام ایلهدر   نظم عالی مطلق الهام ایلهدر
جبر واقدام استهمز طبع سلیم   یانچون هرسعی ایدن اولماز كلیم
باشلانجه نظمه برصاحب نكات   اویله ایلر كیم توالی واردات
شاعره حیرت كلیر تسطیرده   خامه عجزین كوسترر تحریرده
شعر اولورسه اشته بوواديده نظم   دیر اكا اهل سخن نادیده نظم
اشته شعری بویله كیم تحریر ایدر   كوش ایدن طاش ایسهده تأثیر ایدر
آدمه ثقلت ویرر اشعار خام   ایتمهسون كج طبع اولان نظم كلام
دخلی وار ملیتك اشعارده   نسبتی قومیتك ادوارده
اجنبی شعرینی سومز اجنبی   چونكه مألوف اولمامشدر مشربی
هركسك كندنجه بر وادیسی وار   كیمی مارش اوقور كیمی قانون چالار
شعری یازمق شویله طورسون یازیلان   شعری حاله كوره اوقور شاعران
اول قدر نازك كه اشعار كزین   قیلجه دقت ایتملیدر سامعین
شعری هركس اكلادیغنجه سور   بركوزل بیته اولور برنكتهور
برمحلنده یازیلان بیت پاك   كولدیرر ایسترسه ایلر كریهناك

شعره محتاج انك ايچون هر صنوف ‏ بويله حكم ايتمش بتون اهل وقوف
سچمش اول صنفك ايچندن لاجرم ‏ ايله مش شاعر بنى حكم قلم
كيمسه تعريض ايتمه سون اشعارمه ‏ كيمسه تقريض ايتمه سون آثارمه
اشته ميدان سخن اشته قلم ‏ قوپ قورى تنقيد و تعريض ايستهمم
بن ديمم حاشا بنم بوقدر ديكر ‏ ال الك اوستنده در عرشه قدر
ربم احسان ايتدى كنز معنوى ‏ اشته اولدم ترجمان مثنوى
جزؤ اول خير ايله بولدى ختام ‏ فيض حق والله اعلم والسلام
بندن اعلا كيم ايكنجى جزا كا ‏ ترجمه يله نشر ايدرسه ابتدا
بن اوچنجيدن فراغت ايلرم ‏ خامه سينه ترك خدمت ايلرم
اشته اعلان و اشاعت ايلدم ‏ تام اوچ آى اعطاى مهلت ايلدم
ايمدى بومدتده چيقمازسه اكر ‏ بر معاصر شاعر معجز اثر
مثنوى يه ترجمانلق ايله مك ‏ خامه مه توديع اولنمشدر ديمك

(بنده اندن صكره بى پروا مدام)
(لطف حقله ايلرم ايشه دوام)

اى اولان حلال جمله مشكلات ‏ ايليان هر مشكلاتى ممكنات
لطفك ايله ايلدم عزم طريق ‏ كلكمه توفيقكى ايله رفيق
قيل بزبراى ختام آغازمى ‏ دهره نشر ايت نى كبى آوازمى
خيرى قولكدن دريغ ايتمه امان ‏ لطفكى احسانكى يا مستعان

(ايكى عالمده معين اول يا رحيم)
(انت حسبى انت كافى يا كريم)

سنه ١٣٠٨

ديباجهٔ مثنوئ شريف

هذا كتاب المثنوى وهو اصول اصول اصول الدين فى كشف اسرار الاصول واليقين وهو فقه الله الاكبر وشرع الله الازهر وبرهان الله الاظهر مثل نوره كمشكوة فيها مصباح يشرق اشراقا انور من الاصباح وهو جنان الجنان ذوات العيون والاغصان منها عيناً عند ابناء هذا السبيل سلسبيلا وعند اصحاب المقامات والكرامات خير مقاما واحسن مقيلا الابرار فيه يأكلون ويشربون والاحرار منه يفرحون ويطربون وهو كنيل مصر شراب للصابرين وحسرةٌ على آل فرعون والكافرين كما قال الله تعالى يضل به كثيراً ويهدى به كثيرا وما يضل به الا الفاسقين وانه شفاء الصدور وجلاء الاحزان وكشاف القرآن وسعة الارزاق وتطيب الاخلاق بايدى سفرة كرام بررة يمنعون بان لا يمسه الا المطهرون تنزيل من رب العالمين لا يأتيه الباطل من بين يديه ومن خلفه والله يرصده ويرقبه فالله خير حافظا وهو ارحم الراحمين وله القاب آخر لقبه الله تعالى واقتصرنا على هذا القليل والقليل يدل على الكثير والجرعة تدل على الغدير والحفنة تدل على البيدر الكبير يقول العبد الضعيف المحتاج الى رحمة الله تعالى محمد بن محمد بن حسين البلخى تقبل الله منه اجتهدت فى تطويل المنظوم المثنوى المشتمل على الغرائب والنوادر وغرر المقالات ودرر الدلالات الطريقة الزهاد وحديقة العباد قصيرة المبانى كثيرة المعانى لاستدعاء سيدى وسندى ومعتمدى ومكان الروح من جسدى وذخيرة يومى وغدى وهو الشيخ قدوة العارفين وامام الهدى واليقين مغيث الورى امين القلوب والنهى وديعة الله بين خليقته وصفوته فى بريته ووصاياه لنبيه وخباياه عند صفيه مفتاح خزائن العرش امين كنوز الفرش ابو الفضائل حسام الحق والدين حسن بن محمد بن حسن المعروف (باخى ترك) ابا يزيد الوقت وجنيد الزمان الصديق ابن الصديق ابن الصديق رضى الله عنه وعنهم الارموى الاصل المنتسب الى شيخ المكرم بما قال (امسيت كرديا واصبحت عربيا) قدس الله روحه وارواح اخلافه فنعم السلف ونعم الخلف له نسب القت الشمس عليه رداءها وحسب ارخت النجوم لديه اضواءها لم يزل فناؤهم قبلة الاقبال يتوجه اليها بنو الولاة وكعبة الآمال يطوف بها وفود الجد والعفاة ولا زال كذلك ماطلع نجم وذر شارق ليكون معتصماً لاولى البصائر الربانيين الروحانيين والسائلين العرشيين النوريين السكوت النظار الغيب الحضار الملوك تحت الاطمار اشراف القبائل اصحاب الفضائل انوار الدلائل آمين يارب العالمين وهذا دعاء لا يرد فانه دعاء لاصناف البرية شامل والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد وآله وعترته الطيبين الطاهرين . تم

ترجمهٔ دیباجهٔ مثنوئ شریف

اشبو کتاب مثنوی وصول ویقینك اسرارینی کشف وایضاح ایلمکده دینك اصولنك اصولنك اصولی اولوب حضرت اللهك فقه اکبر وشرع ازهر وبرهان اظهریدر نورعلی نور اولان معانیسنك ایچندهکی فانوس انور روحانی صباحلرك نورندن دها زیاده تابان ودالاریله بوداقلریله مزین جنان الجنان اولوب اندن چاغلیان ایرماق اهل عرفان ایچون سلسبیل واصحاب کرام ایچون خیرمقام واحسن مقیل اولهرق انده ابرار واحرار ییوب ایچوب ذوق وصفا ایدرلر بوکتاب مثنوی صدره شفا محزونلره صفا وکاشف قرآن خدا اولوب ارزاقی توسیع واخلاقی تطییب ایدر ومحض الهام رب المعالمین اولمق شرفیله ایادئ سفرهٔ کرام بررهٔ معنوی طاهر وپاك اولمیانلری منع ایلر یعنی تنزیل من رب العالمین اولمق جهتیله حاوی اولدیغی معانئ دقیقهٔ ربانی‌یی منکر اولان نامحرملری اطلاعدن محروم ایدرك هرطرفندن جناب خیر الحافظین وارحم الراحمین محافظه بیورر بومثنوی کتابی حضرت اللهك عنایتیله برچوق القاب مبارکه‌یه مظهر اولمش ایسه‌ده آزچوغه وقطره دریایه ودانه خرمنه اشارت ودلالت ایده‌جکی جهتله بزانجق بك مختصریله اکتفا ایلدك ایمدی جناب حقك رحمتنه محتاج اولان عبد عاجز محمد بن محمد بن حسین بلخی‌یی حضرت الله مأجور ایلسون بن بوغرائب ونوادر غرر مقالات ودرر دلالات وخیابان سالکان وباغچهٔ عابدانی مشتمل اولان اشبو منظومهٔ مثنوی‌یی قلیل اللفظ وکثیرالمعنی اولهرق سیدم سندم معتمدم جسمده جانم وهرکون غدای روح روانم اولان ذاتك استدعا واخطاریله تألیف ایلدم که اوذات عارفلرك اعظمی اصحاب هدایتك امامی عالمك ظهیری قلبلرك مرشدی ناس ایچنده ودیعهٔ ربانی صفوت انسانی رسول اللهك وصایاسی ونبی ذیشانك سرائری بولنان عرش خزینه‌لرینك مفتاحی وفرش دفینه‌لرینك امینی اولان ابوالفضائل حسام الحق والدین حسن بن محمد بن حسن درکه (اخی ترك) دیمکله مشهور اولهرق وقتك بایزیدی وزمانك جنیدی صدیق اوغلی صدیق اوغلی صدیقدر رضی الله تعالی عنه وعنهم ارموی الاصل اولوب (امسیت کردیا واصبحت عربیا) قولیله محترم اولان ابوالوفاء بغدادی نام شیخ مکرمه منسوبدر قدس الله روحه وارواح اخلافه نه کوزل سلف نه کوزل خلف درکه بوذات ستوده صفاته برنسب وحسب ثابت اولمشدرکه اوزرینه شمس رداسنی اتمش وانجم انك نورندن ضیاسنی محو ایتمشدر شویله که

ساحهٔ سعادتخانه‌سی قبله‌کاه اصحاب آمال ودرکاه معلا بارکاهی ملجأ وپناه ارباب اقبال اولمقدن خالی دکلدر آفتاب عالم آرا جهانی روشنا ایلدکجه بنه اویله اولمقدن خالی قالماسون که الٓهیون روحانیون سماویون عرشیون نورانیون زمره‌سندن اولان اهل بصیرتك ملجأ وملاذی اولوب اول فرقهٔ جلیله برصنف ناظر وسائر کتلر وحاضر وغائبلر اولهرق ملوك پلاسپوشان واشراف قبائل واصحاب فضائل وانوار دلائلدندر آمین یارب العالمین بو بر دعادرکه بتون عالمه شامل اولدیغندن قبوله قرین اولور والحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه اجمعین.

تم

بسم الله الرحمن الرحيم

بشنو از نی چون حکایت می کند   از جدایی ها شکایت می کند

(دیکله نیدن نه حکایت ایلیور)
(ایریلقلردن شکایت ایلیور)

کز نیستان تامرا ببریده اند   از نفیرم مرد و زن نالیده اند

(تا که کسدیلر قامشلقدن بنی)
(نالشم ایکلتدی هر مرد و زنی)

سینه خواهم شرحه شرحه ازفراق   تا بکویم شرح درد اشتیاق

(آیریلقدن بغری شرحه ایسترم)
(تا که درد اشتیاقی سویلرم)

هرکس کودور ماند ازاصل خویش   باز کوید روزکار وصل خویش

(کندی اصلندن اکر کیم قالسه دور)
(وصله تکرار آنك آرزوسی اولور)

من بهر جمعیتی نالان شدم   جفت بدحالان وخوش حالان شدم

(بن که هر مجلسده فریاد ایلدم)
(نیك وبدحالان ایله خوشحال ایدم)

هرکسی ازظن خود شد یارمن   از درون من نجست اسرار من

(یارم اولدی کندی ظنندن شو بو)
(ایتمدی راز درونم جستجو)

سر من ازنالهٔ من دور نیست   لیك چشم وکوش را ان نور نیست

(ایمدی ناله مدن دکل سرم اوزاق)
(یوق اونور ایچون ولکن کوز قولاق)

تن زجان وجان زتن مستور نیست   لیك کس را دید جان دستور نیست

(بر برندن جان وتن پنهان دکل)
(جانی هرکس کورمکه جسبان دکل)

آتشست این بانك نای ونیست باد   هرکه این آتش ندارد نیست باد

(صوتی آتش بونیك صانمه هوا)
(کیم بو آتشدن که طوتماز یوق اولا)

آتش عشقست کاندر نی فتاد   جوشش عشقست کاندر می فتاد

(آتش عشقدرکه دوشدی بونیه)
(جوشش عشقدرکه دوشدی بومیه)

نی حریف هرکه از یاری برید   پردهایش پردهای مادرید

(یار بدر نی یاردن آیریلانك)
(پرده من پردهلری یرتدی آنك)

همچونی زهری وتریاقی که دید   همچو نی دمساز ومشتاقی که دید

(نی کبی بر زهر وتریاق اولاماز)
(نی کبی دمساز ومشتاق اولاماز)

نی حدیث راه پرخون می کند   قصهای عشق مجنون می کند

(قانلی یولك بحثنی نی ایلیور)
(عشق مجنون قصهسینی سویلیور)

محرم این هوش جز بیهوش نیست   مرزبانرا مشتری جزکوش نیست

(عقلك انجق محرمی بیهوشدر)
(مشتری ایمدی لسانه کوشدر)

درغم ماروز ها بی‌کاه شد   روزها باسوز ها همراه شد

(بزغم‌اوزره یکن‌کچوب کیتدی‌زمان)

(کونلر آتشلرله اولدی همعنان)

روزها کر رفت کورو باك نیست   توبمان‌ای‌انکه چون توپاك نیست

(کیتسه کونلرسویله کیتسون باك یوق)

(سن‌قال ای کاول‌سن‌کبی برپاك‌یوق)

هرکه جز ماهی زابش سیر شد   هرکه بی‌روزیست روزش دیرشد

(بالغك غیریسی قاندی صوینی)

(بی نصیبك قالدی فردایه کونی)

درنیابد حال پخته هیچ خام   پس سخن کوتاه باید والسلام

(اکلاماز پشکین سوزندن هیچ خام)

(سوزقصه لازمدر ارتق والسلام)

بند بکسل باش آزاد ای پسر   چند باشی بند سیم وبند زر

(قوپاروب بندی اول آزاده‌ای‌پسر)

(تابکی بوقید و بند سیم وزر)

کر بریزی بحررادر کوزهٔ   چند کنجد قسمت یك روزهٔ

(کاسه‌یه دریالری‌دوکسه‌ك اکر)

(قسمتك برکونلکی انجق کیرر)

کوزهٔ چشم حریصان پرنشد   تاصدف قانع نشد پردر نشد

(کشکولی آچ کوزلینك پر اولمادی)

(قانمادی تاکیم صدف در طولمادی)

هرکه راجامه زعشقی چاك شد   اوز حرص وعیب کلی پاك شد

(هرکیمك اثوابی عشقدن اولدی چاك)

(حرص وعیبك جمله‌سندن اولدی پاك)

شاد باش‌ای‌عشق‌خوش سودای‌ما   ای طبیب جمله علتهای ما

(ای کوزل سودالی عشقیمزسوین)

(ای بتون دردیمزك درمانی‌سین)

ای دوای نخوت وناموس ما   ای تو افلاطون و جالینوس ما

(ای دوای نخوت وناموسمز)

(ای سن‌افلاطون وجالینوسمز)

جسم خاك از عشق برافلاك شد   کوه‌در رقص آمد وچالاك شد

(عشقدن اولدی خاك تن‌عرشه بهم)

(طاغ یرندن اویناد‌ی سرعتله هم)

عشق جان طور آمد عاشقا   طور مست وخر موسی صعقا

(عشق کلدی جان طور عاشقا)

(مست‌اولوب طاغ خرموسی‌صاعقا)

بالب دمساز خود کر جفتمی   همچونی من کفتنیها کفتمی

(یار دمساز ایله اولسه یدم اکر)

(نی کبی بن‌سویلرایدم کفته‌لر)

هرکه اواز همزبانی شد جدا   بی زبان شد کرچه دارد صد نوا

(کیم هم آوازندن اولورسه جدا)

(دلسز اولور طوتسه همده یوزنوا)

چونکه‌کل‌رفت‌وکلستان‌در کذشت   نشنوی زان‌پس زبلبل‌سرکذشت

(کیتدی کل زیراکه کچدی کلستان)

(بتدی ارتق سرکذشت بلبلان)

جمله معشوقست وعاشق پردهٔ   زنده معشوقست وعاشق مردهٔ

(جمله‌سی معشوق وعاشق پرده‌در)

(صاغ همان‌معشوق وعاشق مرده‌در)

چون نباشد عشق را پرواى او　　اوچو مرغى ماند بى پرواى او

(عشقه اولمزسه انك پرواسى كر)
(قالدى واى اول قوش كبى بى بال وپر)

من چه كونه هوشدارم پيش وپس　　چون نباشد نور يارم پيش وپس

(بن نصل عقلم طوتارم اوك وصوك)
(اولمايجه نور يارم اوك وصوك)

عشق خواهد كين سخن بيرون بود　　آينه غماز نبود چون بود

(عشق ايستركه بو سوز اعلان اولور)
(آينه غماز اولمازيا نولور)

آينهٔ جانت چرا غماز نيست　　زانكه ژنكار از رخش ممتاز نيست

(آينهٔ جانك نيچون غماز دكل)
(چونكه پاسلانمش يوزى ممتاز دكل)

حكايت عاشق شدن پادشاه بركنيزكى وخريدن اورا ورنجور شدن كنيزك وتدبير پادشاه درمعالجهٔ او

برپادشاه برجاريه يه عاشق اوله رق انى الوب جاريه خسته لنمكله پادشاهك تدبير معالجه ايتديكيدر .

بشنويد اى دوستان اين داستان　　خود حقيقت نقد حال ماست آن

(ديكله يك اى دوستلر بوداستان)
(اول حقيقت حالمز نقدى همان)

بود شاهى در زمانى پيش ازين　　ملك دنيا بودش و هم ملك دين

(بوندن اقدم واردى برشاه زمان)
(مالك دنيا ودين ايدى همان)

اتفاقا شاه روزى شد سوار　　باخواص خويش از بهر شكار

(ناكهان بركون اوشاه اولدى سوار)
(كندى اتباعيله ايتمكچون شكار)

يك كنيزك ديد شه بر شاهراه　　شد غلام آن كنيزك جان شاه

(كوردى يول اوستنده اول شاه برقزى)
(بنده سى اولدى قزه شاهك اوزى)

مرغ جانش درقفص چون مى طپيد　　داد مال و آن كنيزك را خريد

(جان قوشى اولدى قفسده بى سكون)
(جاريه يى ويردى مال الدى صاتون)

چون خريد اورا و برخوردار شد　　آن كنيزك از قضا بيمار شد

(آلدى آنى تاكه ميوه سين يه)
(خسته لندى ازقضا اول جاريه)

آن يكى خرداشت پالانش نبود　　يافت پالان كرك خر را در ربود

(اول كه خر بولدى پالانى يوق ايدى)
(بولدى پالان مركبى قورتلر يدى)

كوزه بودش آب مى نامد بدست　　آب را چون يافت خود كوزه شكست

(بولمادى صوكاسه سى اولدى ايسه)
(كاسه قيرلدى صويى بولدى ايسه)

شه طبيبان جمع كرد از چپ وراست　　كفت جان هردو دردست شماست

(صاغ وصولدن شه اطباطوپلادى)
(هر ايكى جانلر اليكزده ديدى)

جان من سهلست وجان جانم اوست　　دردمند وخسته ام درمانم اوست

(جانمك يوق حكمى جان جانم او)
(درد مندم خسته يم درمانم او)

هرکه درمان کرد مرجان مرا   برد گنج و در و مرجان مرا

(جانمك درمانني هركيم بولور)

(اينجو مرجان وخزينه‌م او آلور)

جمله گفتندش که جان بازی کنیم   فهم گرد آریم و انبازی کنیم

(هپ ديديلر شاهه جان باش اولالم)

(اكلايوب دردينه درمان بولالم)

هر یکی از ما مسیح عالمیست   هر الم را در کف ما مرهمیست

(هر برى بزدن مسيح عالمز)

(دستمزله جمله دردە مرهمز)

گر خدا خواهد نگفتند از بطر   پس خدا بنمودشان عجز بشر

(حق ديلرسه ديميديلر كبردن)

(عجزنى كوستردى خالقك خلق ايدن)

ترك استثنا مرادم قسوتیست   نی همین گفتن که عارض حالتیست

(قسوت اولور انشا الله دیمامك)

(عارضى حالتله اولمز سويله‌مك)

ای بسا ناورده استثنا بگفت   جان او با جان استثناست جفت

(لفظاً انشاالله ديمز برخيلى كس)

(جانى انشاالله ايله در هر نفس)

هرچه کردند از علاج واز دوا   گشت رنج افزون وحاجت نا روا

(ايتديلرسه نه علاج ونه دوا)

(ارتدى دردى اولمادى حاجت روا)

آن کنیزك از مرض چون موی شد   چشم شه از اشك خون چون جوی شد

(جاريه دردندن اولدى قيل كبى)

(قانلى كوز ياشى شهك ارماق ايدى)

از قضا سرکنگبین صفرا فزود   روغن بادام خشکی می نمود

(اوتيروب صفراسنى سركنكبين)

(ويردى بادم ياغى قورىلق همين)

از هلیله قبض شد اطلاق رفت   آب آتش را مدد شد همچو نفت

(اولمادى قبضه هليله كاركر)

(آتشه صو ايتدى نفط آسا اثر)

ظاهر شدن عجز حکیمان از معالجهٔ کنیزك بر پادشاه وروی آوردن بدرگاه خدا عز وجل وخواب دیدن پادشاه مبشر غیبی را ویافتن طبیب الهی وحاصل شدن مرام او

حكمانك جاريه‌يه علاجدن عاجز قالدقلرى شاهه معلوم اولنجه دركاه خدايه توجهله شاهك رؤياسنده مبشر غيبى كوروب طبيب الهى‌يى بوله‌رق مرامنك حاصل اوليديغيدر .

شه چو عجز آن حکیمان را بدید   پا برهنه جانب مسجد دوید

(كوردى شه عجز الطباىى همان)

(يالين آياق مسجده قوشدى اوآن)

رفت در مسجد سوی محراب شد   سجده‌گاه از اشك شه پر آب شد

(مسجدك محرابنه واردقده شاه)

(طولدى شاهك كوز ياشندن سجده‌گاه)

چون بخویش آمد زغرق آب فنا   خوش زبان بگشاد درمدح وثنا

(كندينه كلدى اوفانى طالغه‌دن)

(وصف ايا كنده كوزل آچدى دهن)

کای کمینه بخشش ملك جهان   من چه کویم چون تومیدانی همان

(ای که الك آز بخششك ملك جهان)
(بن نه سویلهیم بیلورسین سن همان)

ای همیشه حاجت مارا پناه   بار دیکر ما غلط کردیم راه

(هردم ای حاجاتمز ایچون پناه)
(بز ینه اشته شاشیردق شمدی راه)

لیك کفتی کرچه میدانم سرت   زودهم پیداکنش بر ظاهرت

(بیلورم سریکی سن کرچه دیدك)
(همده ظاهرده چابك پیدا ایدك)

چون برآورد از میان جان خروش   اندر آمد بحر بخشایش بجوش

(چونکه جان ایتدی وجودندن خروش)
(ایلدی دریای بخشش انده جوش)

درمیان کریه خوابش درربود   دید درخواب او که پیری نمود

(اغلر ایکن او یقو قابدی اول شهی)
(کوردی بر رؤیاده پیر اکهی)

کفت ای شه مژده حاجاتت رواست   کر غریبی آیدت فردا زماست

(دیدی ای شه مژده حاجاتك روا)
(برغریب ایرسه یارین بزدن سکا)

چونکه آید او حکیم حاذقست   صادقش دان کو امین وصادقست

(چونکه کلسه عاقل وحاذقدر او)
(بیل امین آنی دی هم صادقدر او)

درعلاجش سحر مطلق را ببین   در مزاجش قدرت حق را ببین

(سحر مطلق کور علاجنده انك)
(قدرت حق کور مزاجنده انك)

چون رسید آن وعدگاه وروز شد   آفتاب از شرق اختر سوز شد

(چون اووعدك وقتی ایردی کلدی روز)
(اولدی مشرقدن کونش انجم فروز)

بود اندر منظره شه منتظر   تا ببیند آنچه بنمودند سر

(پنجره دن اولدی اول شه منتظر)
(تا کوره کوستردیلردی اول نه سر)

دید شخصی فاضلی پرمایهٔ   آفتابی در میان سایهٔ

(کوردی بر شخص فضائل مایه‌یی)
(کولکه‌نك ایچنده نیر وایه‌یی)

می رسید از دور مانند هلال   نیست بود وهست بر شکل خیال

(تا اوزاقدن ایریشوب مثل هلال)
(یوق ایکن وار اولدی مانند خیال)

نیست‌وش باشد خیال اندر روان   تو جهانی بر خیالی بین روان

(روح ایچنده یوق کبی اولدی خیال)
(سن جهانی بیل کیدیجی پرزوال)

بر خیالی صلحشان و جنکشان   برخیالی فخرشان و ننکشان

(برخیالدر صلح وجنکی انلرك)
(برخیالدر فخر وننکی انلرك)

آن خیالاتی که دام اولیاست   عکس مه رویان بستان خداست

(اول خیالات اولیانك دامیدر)
(باغ حقك عکسی مهراند امید)

آن خیالی را که شه درخواب دید   در رخ مهمان همی آمد پدید

(اول خیالی کوردی کیم رؤیاده شاه)
(وجه مهمانندن برق اوردر چوماه)

شه بجای حاجبان در پیش رفت　　پیش آن مهمان غیب خویش رفت

(کچدی پرده جی کبی شاه ایلرو)

(کیتدی مهمانیچون استقباله او)

هر دو بحری آشنا آموخته　　هر دو جان بی دوختن بر دوخته

(مجمع البحرین اولوب دومهربان)

(بر برینه بی دیکش دیکدی دوجان)

کفت معشوقم تو بودستی نه آن　　لیک کار از کار خیزد در جهان

(دیدی سن سین سودیکم یوق کیم اودر)

(لکن ایشدن ایش چیقار عالم بودر)

ای مرا تو مصطفی من چون عمر　　از برای خدمتت بندم کمر

(ای بکا سن مصطفی بن چون عمر)

(باغلادم بن خدمتك ایچون کمر)

از خداوند ولی التوفیق درخواستن توفیق رعایت ادب درهمه حالها وبیان کردن وخامت ضررهای بی ادبی

جناب خداوند ولی التوفیقدن رجای توفیق ایله هر حالده ادبه رعایتی وادبسزلکك ضرر ووخامتی بیانندهدر.

از خدا جوییم توفیق ادب　　بی ادب محروم کشت از لطف رب

(استهرز حقدن ادب توفیقنی)

(لطف حقدن بی ادب اولمازغنی)

بی ادب تنها نه خودرا داشت بد　　بلکه آتش بر همه آفاق زد

(ساده کندین بی ادب ایتمز فنا)

(بلکه آتش اورر آفاق اوزرهتا)

مائده از آسمان در می رسید　　بی صداع و بی فروخت و بی خرید

(مائده نازل اولوردی عرشدن)

(هم آلم صاتمله زحمت اولمادن)

در میان قوم موسی چند کس　　بی ادب کفتند و کو سیر و عدس

(قوم موسانك ایچنده بعض کس)

(دیدی عارسزجه صارمسقله عدس)

منقطع شد خوان و نان آسمان　　ماند رنج زرع و بیل و داس مان

(قطع اولندی آسماندن نان وخوان)

(قالدی زرع وبیل چپادردی همان)

باز عیسی چون شفاعت کرد حق　　خوان فرستاد و غنیمت بر طبق

(ایتدی عیسی حقدن ازسر نورجا)

(طابله کوندردی طبقلرله خدا)

باز کستاخان ادب بکذاشتند　　چون کدایان ذلها برداشتند

(دفعه عارسزلرادب قالدیردیلر)

(پس دیلنجیلرکبی صالدیردیلر)

کرد عیسی لابه ایشان را که این　　دائمست و کم نکردد از زمین

(انلره بودیدی عیسی حضرتی)

(بزدن اکسلمز خدانك نعمتی)

بدکمانی کردن و حرص آوری　　کفر باشد پیش خوان مهتری

(سوی ظنله حرص اکر میدان بولور)

(پك بیوکلر سفره سنده کفر اولور)

زان کدا رویان نادیده ز آز　　آن در رحمت بر ایشان شد فراز

(اول حریصان کدا طبعان ایچون)

(اولدی باب لطف ورحمت سرنکون)

ابر برناید پی منع زکات　　وز زنا افتد وبا اندر جهات

(یاغمور اولمازمنع اولورایسه‌زکات)
(هم زنادنده وباطولار جهات)

هرچه بر تو آید از ظلمات و غم　　آن زبی باکی وکستاخیست هم

(هرنه کلسه ظلمت وغمدن یکا)
(مطلقا تربیه‌سزلکدن سکا)

هرکه بی باکی کند درراه دوست　　رهزن مردان شد ونامرد اوست

(حق یولنده کیمکه عارسزلق ایدر)
(اول اولوب نامرد ومردیوان کیسر)

هرکه شد در راه کستاخ طریق　　آن بود در وادیٔ حسرت غریق

(کیمکه عارسزلقله طونارسه طریق)
(اول اولور وادیٔ حسرتده غریق)

بد زکستاخی خسوف آفتاب　　شد عزازیلی ز جرأت رد باب

(بی ادبلکدن طوتلدی آفتاب)
(اولدی شیطان جرأتندن طرد باب)

از ادب پرنور کشتست این فلك　　وز ادب معصوم و پاك آمد ملك

(نور ایله طولدی ادبدن بوفلك)
(هم ادبدن ترتمیز اولدی ملك)

ملاقات پادشاه با آن طبیب الهی که در خوابش بشارت داده بودند بملاقات او

پادشاهك طبیب الهی‌یه ملاقات ایتدیکیدرکه رؤیاسنده ملاقاتی تبشیر اولنمشیدی .

وقت آنکه بایدش کردن بیان　　ماجرای حال شاه و میهمان

(کلدی وقتا ایله ملك وقتی بیان)
(نیجه اولمش حال شاه ومیهمان)

دست بکشاد و کنار آنش کرفت　　همچو عشق اندر دل وجانش کرفت

(شاه الین آچدی قوجاقلادی آنی)
(طوندی عشق آسا آنی دلده جانی)

دست و پیشانیش بوسیدن کرفت　　از مقام و راه پرسیدن کرفت

(دستنی اوپدی آنك هم آلنی)
(صوردی یولندن مقامندن آنی)

پرس پرسان می‌کشیدش تا بصدر　　کفت کنجی یافتم آخر بصبر

(صوره صوره صدره ایصال ایلدی)
(صبر ایله بولدم دفینه بن دیدی)

صبر اکر تلخست ولیکن عاقبت　　میوه اش باشد شفا و عافیت

(صبر آجیدر اول اما عاقبت)
(میوه‌سی اولور شفا وعافیت)

کفت ای هدیهٔ حق ودفع حرج　　معنئ الصبر مفتاح الفرج

(دیدی حقك لطفی ای دفع حرج)
(معنیٔ الصبر مفتاح الفرج)

ای لقای تو جواب هر سؤال　　مشکل از تو حل شود بی قیل وقال

(ای لقاسیدر جواب هر سؤال)
(سنده مشکل حل اولور بی قیل وقال)

ترجمانی هرچه مارا در دلست　　دستکیری هرکه پایش در کلست

(ترجمانسین قلبمزده هرنه وار)
(سن چامورده قالانه سین دستیار)

مرحبا یا مجتبا یا مرتضی　　ان تغب جاء القضا ضاق الفضا

(مرحبا ای مجتبا ای مرتضا)
(کلدی سنسز هر قضا برطار فضا)

انت مولی القوم من لایشتهی   قدردی کلا لئن لم ینتهی
(قوم اولوسی سین که کیم سومزسنی)
(رد اولور کلا لئن لم ینتهی)

چون کذشت آن مجلس خوان کرم   دست او بکرفت و برداندر حرم
(چونکه کچدی مجلس خوان کرم)
(طوتدی دستن ایلدی عزم حرم)

بردن پادشاه آن طبیب را بر سر بیمار تا حال اورا ببیند
حالنه واقف اولمق ایچون پادشاهك خسته‌نك باش اوجنه طبیبی کوتوردیکیدر .

قصهٔ رنجور و رنجوری بخواند   بعد زان در پیش رنجورش نشاند
(خسته‌نك هر قصه سین ایتدی بیان)
(خسته‌سینه قارشو دیکدی بعد زان)

رنك روی ونبض وقاروره بدید   هم علاماتش هم اسبابش شنید
(کوردی قاروره ورنك ونبضی چون)
(طویدی اسباب وعلاماتن بتون)

کفت هر داروکه ایشان کرده‌اند   آن عمارت نیست ویران کرده‌اند
(دیدی کانلر هرنه درمان ایتدیلر)
(یاپمدیلر آنی ویران ایتدیلر)

بی خبر بودند از حال درون   استعیذ الله مما یفترون
(بی خبردرلر بوحال سینه دن)
(افترالردن صیغندم حقه بن)

دیدرنج وکشف شد بروی نهفت   لیك پنهان کرد با سلطان نکفت
(علتی کورمکله سر اولدی عیان)
(پادشاهه ایتمدی لکن بیان)

رنجش از صفرا واز سودا نبود   بوی هر هیزم بدید آید ز دود
(خسته‌لك صفرا وسودادن دکل)
(هر براوطون قوقسه‌دومانیله بیل)

دید از زاریش کو زار دلست   تن خوشست واو کرفتار دلست
(ناله سندن بلدی هجران زاریدر)
(جسمی صاغلامدر کوکل بیماریدر)

عاشقی پیداست از زاریٔ دل   نیست بیماری چو بیماریٔ دل
(ناله سندن بللیدر عاشق اولان)
(بکزه‌مز هر خسته‌یه خسته دلان)

علت عاشق ز علتها جداست   عشق اسطرلاب اسرار خداست
(علت عشق جمله علتدن جدا)
(عشقدر اسطرلاب اسرار خدا)

عاشقی کرزین سر وکرزان سرست   عاقبت مارا بدان سو رهبرست
(هرنه باشدن اولسه عاشقلق اکر)
(بزلری انجام اوسویه سوق ایدر)

هرچه کویم عشق را شرح وبیان   چون بعشق آیم خجل باشم ازان
(هرنه دیرسه‌م عشق ایچون شرح وبیان)
(جوش ایدر عشقم حجابندن همان)

کرچه تفسیر زبان روشنکرست   لیك عشق بی زبان روشنترست
(کرچه تفسیر لساندر برضیا)
(عشق اکر دلسز فقط بك روشنا)

چون قلم اندر نوشتن می شتافت   چون بعشق آمد قلم برخود شکافت
(ایتدی تعجیل آنی تحریره قلم)
(عشقه کلدکده قلم یارلدی هم)

عقل در شرحش چو خر در گل بخفت　　شرح عشق و عاشقی هم عشق گفت

(عقل انك شرحنده چامورده چو خر)
(عشق و عاشق شرحنی هم عشق ایدر)

آفتاب آمد دلیل آفتاب　　گر دلیلت باید از وی رو متاب

(مهره مهر اولدی دلیل معتبر)
(دونمه اندن رهبر ایسترسه ك اگر)

از وی ار سایه نشانی می دهد　　شمس هر دم نور جانی می دهد

(ویرسه ده كولكه كونشدن گر نشان)
(نور جان ویرن كونشدر هر زمان)

سایه خواب آرد ترا همچون سمر　　چون بر آید شمس انشق القمر

(اویقو ویرر كولكه مانند سمر)
(چون كونش طوغدقده انشق القمر)

خود غریبی در جهان چون شمس نیست　　شمس جان باقیست او را امس نیست

(بر غریب اولماز جهانده همچو شمس)
(شمس جان باقیدر آكا یوقدر امس)

شمس در خارج اگر چه هست فرد　　می توان هم مثل او تصویر كرد

(شمس اگر ظاهرده بی اقراندر)
(مثلنی تصویر آنك آساندر)

شمس جان كو خارج آمد از اثیر　　نبودش در ذهن و در خارج نظیر

(شمس جاندر خارج از ملك اثیر)
(یوق آكا باطنده ظاهرده نظیر)

در تصور ذات او را گنج كو　　تا در آید در تصور مثل او

(ذاتی بو قدر تصورده محال)
(نا تصورده آكا كاسون مثال)

چون حدیث روی شمس الدین رسید　　شمس چارم آسمان سر در كشید

(چونكه یوز كوستردی شمس الدین سوزی)
(چكدی دردنجی كوكك شمسی اوزی)

واجب آید چونكه آمد نام او　　شرح رمزی كردن از انعام او

(كلدی چون اسمی انك واجب كرك)
(رمز انعاماتنی شرح ایلمك)

این نفس جان دامنم بر تافتست　　بوی پیراهان یوسف یافتست

(بو نفسده طوتدی جان دامانم او)
(یوسفك پیراهندن بولدی بو)

كز برای حق صحبت سالها　　باز گو حالی از ان خوش حالها

(الفتك حقی ایچون برنیجه سال)
(سویله خوش حالندن آنك بعض حال)

تا زمین و آسمان خندان شود　　عقل و روح و دیده صد چندان شود

(تا كه ممنون اولا یر كوك سر بسر)
(عقل و روح و دیده هم یوز اول قدر)

لا تكلفنی فانی فی الفنا　　كلت افهامی فلا احصی ثنا

(بن فناده یم بو تكلیفی دیمه)
(یورغونم بن صایه مم وصفن همه)

كل شیٔ قاله غیر المفیق　　ان تكلف او تصلف لا یلیق

(هر نه كیم دیرسه ك افاقت بولمیان)
(نا مناسب كلفت و زحمت همان)

من چه گویم یك رگم هشیار نیست　　شرح آن یاری كه او را یار نیست

(بن نه دییم هر ركم ناهوشیار)
(شرحن اول یارك كه یوق آكا اویار)

شرح این هجران واین خون جکر　　این زمان بکذار تاوقت دیکر
(شرحیدر هجرانلی برخون جکر)
(بوزمانی کچدە تاوقت دیکر)

قال اطعمنی فانی جایع　　واعتجل فالوقت سیف قاطع
(دیدی بن آچم سن انعام ایت امان)
(سویله چابك سیف قاطعدر زمان)

صوفی ابن الوقت باشد ای رفیق　　نیست فردا کفتن از شرط طریق
(صوفی ابن الوقت اولورکن ای رفیق)
(یارینە اتمق دکل شرط طریق)

تومکر خودمرد صوفی نیستی　　هست را ازنسیه خیزد نیستی
(سن دکلسین مرد صوفی یامکر)
(ویرەسیدن وارلغه یوقلق ایرر)

کفتمش پوشیده خوشتر سر یار　　خود تودر ضمن حکایت کوشدار
(دیدم اکا کیزلی خوشدر سریار)
(دیکلەسن ضمن حکایتده نەوار)

خوشتر آن باشدکه سر دلبران　　کفته آید در حدیث دیکران
(اویله اولسه سری خوش دلبرلرك)
(ارەسنده بحث اولا دیکرلرك)

کفت مکشوف وبرهنه بی غلول　　باز کو دفعم مده ای بوالفضول
(دیدی کیم آچیق صاچیق هم بی غلول)
(سویله دفع ایتمەبنی ای بوالفضولی)

پرده بردار وبرهنه کوکه من　　می نخسپم باصنم با پیرهن
(پردەیی قالدیر اچیق سویلەکه بن)
(یاره صارلمم اولورسه پیرهن)

کفتم ار عریان شود او در عیان　　نی تومانی نی کنارت نی میان
(بن دیدم عیناً کرا وعریان اولور)
(نەسن ونەده اوجیك اورتاك قالور)

آرزو میخواه لیك اندازه خواه　　بر نتابد کوه را یك برك کاه
(هرنه دیلر ایسەك ارشونله دیله)
(قالقەماز طاغ برصمان چوپی ایله)

آفتابی کز وی این عالم فروخت　　اندکی کر پیش آید جمله سوخت
(شعلەدار اولدی کونشدن بوجهان)
(ازیقین کاسه یناردی کنفکا)

فتنه وآشوب وخونریزی مجوی　　بعد زین از شمس تبریزی مکوی
(قان دوکیجی اولما آشوب ایلەمه)
(شمس تبریزیدن ارتق سویلەمه)

این ندارد آخر از آغاز کوی　　رو تمام این حکایت باز کوی
(یوق بوکا غایت سوزیکه قیل دوام)
(کیت کیرو قیل بوحکایانی تمام)

خلوت طلبیدن آن ولی از پادشاه وجهت در یافتن رنج کنیزك را
اول ولی شاهدن خلوت استەیوب جاریەنك دردینه چارەساز اولدیغیدر

کفت ای شه خلوتی کن خانه‌را　　دورکن هم خویش وهم بیکانه‌را
(دیدی شاهه خلوت ایله خانەیی)
(دفع ایت اندن یاری هم بیکانەیی)

کس ندارد کوش در دهلیزها　　تابپرسم زین کنیزك چیزها
(اولماسونها برجهتده ایشیدن)
(بعض شیلر صورەیم جاریەدن)

خانه خالی ماندویك دیارنی   جز طبیب وجز همان بیمارنی

(قالمادی خانه ایچنده کمسه‌لر)
(قالدی خسته‌یله طبیب آنده مکر)

نرم ونرمك گفت شهر توكجاست   كه علاج اهل هر شهری جداست

(نازكانه صوردی كیم شهرك نره)
(كیم علاج اولور اهالی‌یه كوره)

وان درآن شهر ازقرابت كیستت   خویشی و پیوستگی باچیستت

(كیم اوشهر ایچنده‌كی نسلك سنك)
(اقرباك كیمدر نه‌در اصلك سنك)

دست بر نبضش نها دو یك بیك   باز می پرسید از جور فلك

(دستنی نبض اوزره قویدی یك بیك)
(بر دها صوردی نه‌در جور فلك)

چون كسی را خار درپایش خلد   پای خودرا بر سر زانو نهد

(هركیمك آیاغنه دیكن باتار)
(اول ایاغنی كندی دیزینه قویار)

وز سر سوزن همی جوید سرش   در نیابد می كند بالب ترش

(ایكنه باشیله ارار آندن اثر)
(بولامازسه دوداغیله یاش ایدر)

خار در پاشد چنین دشوار یاب   خار در دل چون بود واده جواب

(اایاغه باتدقده بولنمازسه خار)
(سویله دلده‌یسه نصل دیكن چیقار)

خار دل را كر بدیدی هر خسی   دست كی بودی غما نرا بر كسی

(خاردل معلوم اولایدی هر خسه)
(ال اوزادیرمیدی غم هر بر كسه)

كس بزیر دم خر خاری نهد   خر ندارد دفع آن برمی جهد

(قویرق آلتن مركبك دیكنله‌سه‌ك)
(چاره بلمز دفعنه صچرار اشك)

بر جهد آن خار محكم ترزند   عاقلی باید كه خاری بركند

(صچرادقجه اول دیكن محكم كیرر)
(دیكنی عاقل كرك كه اخذ ایدر)

خرز بهر دفع خاراز سوزو درد   جفته می انداخت صد جازخم كرد

(یاندی دیكن دفعنك دردیله خر)
(جفته اتدی ایلدی یوزیاره‌لر)

آن حكیم خارچین استاد بود   دست می زد جابجا می آزمود

(دیكن المقده حكیم استاد ایدی)
(ال اوروب یریر تفحص ایلدی)

زان كنیزك بر طریق داستان   باز می پرسید حال دوستان

(جاریه‌دن برمثال داستان)
(دفعه صوردی نیجه حال دوستان)

باحكیم اوقصه ها می كفت فاش   از مقام وخواجكان وشهر تاش

(قیز حكیمه بعض شی فاش ایلدی)
(خواجه وشهر ومقامن سویلدی)

سوی قصه كفتنش می داشت كوش   سوی نبض وجستنش می داشت هوش

(قصه‌یه قولاق طوتوب دیكلر ایكن)
(نبضنی تحقیقده اولدی هوشزن)

تاكه نبض از نام كه كردد چهان   او بود مقصود جانش در جهان

(تا كیمك اسمن آكوب نبضی اورر)
(جاننك مطلوبی او اولمش اولور)

Süleymaniye [illegible] Kütüphanesi
[illegible] | Hacı Mahmud ef.
Yeni kayıt No. 3267
Eski kayıt No.

در[illegible]ان وشهر [illegible] برشمرد بعد زین شهر دیکر را نام برد

(صابدی آنك شهرینك یارانی)

(دیدی برشهرکده صکره نامنی)

کفت چون بیرون شدی ازشهرخویش در کدامین شهر بودستی توپیش

(دیدی شهرکدن نه‌درچیقمق سبب)

(صکره هانکی شهره اوتوردك عجب)

نام‌شهری کفت زان‌هم درکذشت رنك‌رو ونبض او دیکر نکشت

(سویلیوب کچدی همان برشهر آدی)

(وجه ونبضنده تغیر اولمادی)

خواجکان وشهرهار ایك بیك باز کفت ازجای وازنان ونمك

(شهری همشهری نایك بیك)

(صوردی تکراراً بتون نان ونمك)

شهر شهرو خانه خانه قصه کرد نی رکش جنبیدونی رخ‌کشت‌زرد

(چوق بلاد وخانه قصه‌سین‌دیدی)

(عرق ووجهنده اثرکوسترمدی)

نبض او بر حال خود بدبی کزند تا بپرسید از سمر قند چو قند

(نبضی کندی حالی اوزره بی ضرر)

(تاسمر قنددن صورنجه چون شکر)

نبض جست وروی سرخ وزردشد کز سمر قندیٔ زر کر فردشد

(نبض اتوب بکزاولدی قیرمیزی‌صاری)

(کاولدی مهجور سمر قند زرکری)

آه سردی بر کشید آن ماه رو آب از چشمش روان شدهمچوجو

(چکدی کیم بر آه سرد اول ماه رو)

(کوزلرندن یاش اقدی عین جو)